

MOTYW: KOBIEȚA

Motyw kobiety jest nieodłączną częścią takich tematów, jak miłość, macierzyństwo, rodzina. Postać niewiaŝty moŝe być zarówno natchnieniem, muŝą, aniołem, jak i femme fatale, czy nowoczesną feministką.

Najwaŝniejsze kobiety w waszych lekturach

Biblia - Pierwszą kobietą – matką wszystkich ludzi jest **Ewa**. Stworzona z ŝebra Adama, dzieli z nim radosne chwile w raju. Niestety za namową szatana, który przybiera postać węża, kosztuje owoc zakazanego drzewa i namawia do skosztowania Adama. Za karę „pierwsi rodzice” zostają wypędzeni z Edenu.

Jednym z najczęŝciej spotykanych wizerunków kobiety jest **Maryja**, ŝona Józefa i **Matka Jezusa Chrystusa**. Przepowiedziano Jej, ŝe Jej serce miecz przeniknie. I rzeczywiŝcie to proroctwo spełniło się podczas męki i ŝmierci Jej syna. Towarzyszyła Mu w drodze krzyŝowej i pod krzyŝem.

Mitologia – przedstawia cały katalog kobiet, najwaŝniejsze sã boginie mitologii klasycznej. Jest wśród nich najwyŝsza bogini i królowa niebios – **Hera** (rzymska Junona), bogini miłości - **Afrodyta** (rz. Wenus), bogini łowów i opiekunka lasów - **Artemida** (rz. Diana), **Demeter** (rz. Cerera) - bogini płodności, **Atena** (rz. Minerwa) – bogini pokoju i wojny, uosobienie mądrości oraz **Hestia** (rz. Westa) bogini ognia i ogniska domowego. Wśród mitologicznych kobiet na uwagę zasługuje **Helena**, najpiękniejsza i najbardziej poŝądana z kobiet - z jej powodu wybuchła wojna trojańska.

„**Odyseja**” – Homer stworzył archetyp wiernej, idealnej ŝony - **Penelopy**. Czekala ona dwadzieŝcia lat na powrót męŝa – Odyseusza – z wojny trojańskiej, skutecznie opierając się licznym zalotnikom z lokalnej szlachty, którzy nie wierzyli w powrót Odysa. Piękna idea wiernej i kochającej ŝony nie zostaje zachwiana aŝ do końca utworu. Penelopa przechodzi do historii jako kobieta kierująca się uczuciem i wiernością. Do dziś jest to symbol kobiety doskonałej.

„**Antygona**” – Sofokles przedstawia obraz niezłomnej kobiety, córki Edypa, króla Teb, która nie boi się przeciwstawić władzy królewskiej w imię praw moralnych i boskich. Świadoma, ŝe jej zachowanie moŝe ją zgubić grzebie zmarłego brata Polinika. Za karę zostaje zamurowana i odbiera sobie ŝycie. Antygona jest odważna, pewna siebie, wierna wyznawanym przez siebie zasadom. Poŝwięca się dla idei, w którą wierzy, nie wahając się ani przez chwilę. jej przeciwnictwem jest siostra – Ismena - posłuszna królowi, lękająca się złamać jego postanowienie.

Balladyna – Alina i Balladyna

W utworze Juliusza Słowackiego ukazany jest kontrast między dwiema kobietami – **Aliną** i **Balladyną**. Pierwsza z nich jest symbolem niewinności, delikatności i dobroci. Marzeniem Aliny było poślubienie bogatego Kirkora. Jednocześnie jako kobieta naiwna i łatwowierna nie podejrzewała, jak złe zamiary moŝe mieć jej siostra i do czego moŝe być zdolna, by zrealizować swój plan. Kochała matkę i siostrę i była w stanie poŝwięcić się dla ich dobra. Balladyna, jako przeciwnictwo swojej siostry, jest kobietą podstępną, ŝądną władzy,

dominującą i zdecydowaną. Postanawia zabić Alinę tylko po to, by zdobyć władzę i osiągnąć zamierzony cel. Ludzi, którzy byli przeszkodą dla Balladyny, mordowała z zimną krwią. Była kobietą bezlitosną, okrutną i złą, a jej determinacja wzrastała wraz ze zbliżaniem się do osiągnięcia celu i zdobycia władzy i bogactwa. Nie interesował jej los biednej matki, która by ratować Balladynę, oddała swoje życie.

Pan Tadeusz – Zosia, Telimena

W utworze Adama Mickiewicza kobiety odgrywały wyjątkowo istotną rolę. **Zosia**, jako uosobienie niewinności, młodości, czystości i dobra, stała się wybranką Tadeusza. Jest dziewczyną skromną, uroczą i prostą, a jej głównym zajęciem są niewielkie prace na gospodarstwie – karmienie kur, czy dbanie o ogród. Zosia ze względu na swój młody wiek jest ciekawa wszystkiego, co ją otacza; interesują ją nowi ludzie, nowe doświadczenia, szybko zakochuje się w Tadeuszu, którego podziwia za mądrość i obycie w świecie. Jednocześnie Zosia jest nieśmiała i płochliwa, sprawiając wrażenie, jakby jeszcze była dzieckiem, choć jej uczucie do Tadeusza jest prawdziwe i dojrzałe. Jej przeciwieństwo to **Telimena** – kobieta wykształcona, pewna siebie i świadoma swoich wdzięków. Była elegancką damą z klasą, bywającą w świecie, cieszącą się szacunkiem i poważaniem. Wzbudzała podziw swoim obyciem w towarzystwie, znajomością malarstwa, literatury i mody. Obie kobiety przedstawione w powieści są bohaterkami pozytywnymi, ukazanymi w dobrym świetle i mimo iż stanowią dwa przeciwieństwa, to nawzajem się uzupełniają.

Potop – Aleksandra (Oleńka) Billewiczówna

W powieści Henryka Sienkiewicza kobiety odgrywają istotną rolę, mimo że bezpośrednio nie uczestniczą w działaniach wojennych i obronnych kraju. Jedną z głównych bohaterek utworu jest **Aleksandra Billewiczówna**. Kobieta już w młodym wieku poinformowana została o przedśmiertnej woli jej dziadka, który życzył sobie, by poślubiła Andrzeja Kmicica. Oleńka, jako posłuszna i skromna osoba, pragnęła spełnić wolę dziadka. Autor powieści ukazał Billewiczównę jako kobietę idealną – piękną i prawą patriotkę kochającą ojczyznę i gotową wiele za nią oddać. Bardzo szanowała swój ród, przestrzegała obowiązujących w nim zasad i broniła jego dobrego imienia. Dbала również o swój honor i godność. Pomimo uczucia, jakim darzyła Kmicica, była gotowa je porzucić zamiast związać się z rzekomym rozbójnikiem. Jednak gdy okazuje się, że nie miała racji i niesprawiedliwie oskarżyła ukochanego o dokonanie zbrodni, potrafiła przyznać się do błędu i przeprosić go, błagając o wybaczenie.

Quo vadis – Ligia

Ligia, bohaterka powieści Henryka Sienkiewicza, od dziecka dorastała w dostatku i bogactwie, ponieważ pochodziła z rodziny królewskiej rodu Ligów. Kiedy stała się zakładniczką w Rzymie, po wojnie, w której brał udział jej naród, trafiła wraz z matką do niewoli. Po śmierci matki trafiła pod opiekę Pomponii Grecyny, siostry Pomponiusza. Mimo, iż Ligia była niewolnicą, otrzymała od Aulusów służbę, Ursusa, którego obowiązkiem była opieka nad młodą kobietą. Traktowana jak członek rodziny, Ligia bardzo dobrze czuła się w miejscu, do którego trafiła. Wychowano ją na chrześcijankę i według zasad tej religii starała się żyć. Cechą charakterystyczną Ligii była jej nieprzeciętna uroda. Była to piękna kobieta, miała idealną sylwetkę, wspaniałe, niebieskie oczy i ciemne włosy. Budziła ogromne zainteresowanie mężczyzn, co dotyczyło również Marka Winicjusza, który zakochał się w Ligii jak tylko pierwszy raz ją zobaczył. Była to kobieta delikatna, cicha i skromna, odwzajemniała uczucia Winicjusza, jednak jego nachalność i bezpośredniość przerażały ją. Ligia to jednocześnie chrześcijanka, która pragnęła żyć zgodnie z zasadami religii. Tego samego oczekiwała od swojego przyszłego mężczyzny. Była cierpliwa, wyrozumiała i uczciwa; pomogła Winicjuszowi nawet po tym, jak ten próbował ją skrzywdzić. Stała się dla niego symbolem dobroci, delikatności i miłosierdzia. Jednocześnie była to kobieta wytrwała i

odważna, która mimo wielu przeciwnościom losu i przeszkód potrafiła stawić im czoła, nawet buntując się przeciwko woli samego Nerona. Ligia to kobieta pełna pokory i szacunku do innych ludzi; ma silną psychikę i jest w stanie znieść wiele, choć sprawia wrażenie delikatnej i kruchej. Żyje według wyznaczonych przez siebie zasad i nie ulega negatywnym wpływom otoczenia. Jest symbolem dobroci, piękna i miłosierdzia i tak też ją odbierają bohaterowie powieści, a przede wszystkim jej ukochany, Marek Winicjusz.

Klara i Podstolina z „Zemsty” Aleksandra Fredry

Klara – podopieczna Cześnika Raptusiewicza, pokochała Wacława, syna sąsiada, Rejenta Milczka. Potajemnie się z nim spotykała i w wyniku intrygi udało jej się poślubić ukochanego, którego ojciec planował wydać za Podstolinę. Cześnik zaś początkowo absolutnie nie zaakceptowałby Wacława, jako męża podopiecznej.

Podstolina – piękna i przebiegła wdowa, polująca na bogatego męża. Początkowo chciała wyjść za Cześnika, by zapewnić sobie spokojną starość. Gdy spotkała dawną miłość – syna Rejenta Milczka Wacława, zdecydowała wyjść za niego, zawierając korzystny układ finansowy z jego ojcem. Snuła intrygi, ale w efekcie nie wychodziła za nikogo. Zyskała jednak pieniądze niezbędne jej do dalszego życia.

Róża z „Małego Księcia”

Róża- kwiat będący symbolem kobiecych cech, ukochana Małego Księcia, którą cechowała nadwrażliwość, kokieteria, kapryśność i pycha połączona z nieśmiałością oraz nieumiejętnością samodzielnego życia i okazywania uczuć.

MOTYW MĄDROŚCI

Mądrość to jedna z najbardziej wartościowych i szanowanych cnót. Najczęściej przypisywana jest osobom starszym, jako że one w ciągu życia zebrały najwięcej doświadczeń. Mądrość idzie w parze z wrażliwością i umiejętnością patrzenia wnikliwiej na ludzi i ich problemy.

Biblia, 1 Księga Królewska

Król Salomon jest przykładem władcy, który wyprosił u Boga łaskę mądrości. Jego sądy dzięki temu odznaczały się sprawiedliwością. Najbardziej znanym pokazem mądrości Salomona jest wydarzenie, w którym uczestniczyły dwie kobiety walczące o niemowlę. Król w rozsądny sposób doszedł do tego, która z nich jest matką dziecka, każąc im rozciąć niemowlę. Prawdziwa matka oburzyła się na ten pomysł.

Mądrość tutaj to umiejętność odróżnienia dobra od zła, uczciwego osądzenia ludzi i zachowania bezstronności i obiektywizmu w najbardziej nawet drażliwych kwestiach.

„Opowieść wigilijna” Karola Dickensa

Przemiana głównego bohatera, Scrooge`a, ze skąpca w człowieka dobrego. Nieczynienie dobra jest głupotą, pewnym rodzajem ślepoty (ślepotą bywa metaforą głupoty). Mądre jest bycie szlachetnym człowiekiem! Dlaczego? U Dickensa mądrość bycia dobrym jest pewnym rodzajem wyrachowania: mądry człowiek jest dobry, bo tym samym zapewnia sobie życie wieczne. Głupi skazuje się na zło i potępienie w życiu wiecznym. Niestety potępionych

opisane jest bardzo obrazowo, duchy tych ludzi dźwigają ciężkie łańcuchy i cierpią w życiu pozagrobowym.

„Don Kichot” Cervantesa

Don Kichot czerpie swe poglądy o świecie z romansów rycerskich i przez to nie ma kontaktu z rzeczywistością. Jest samotny, wyizolowany i nie potrafi realnie oceniać wydarzeń. Dopasowuje swe życie do literatury, co robi wrażenie komiczne. Zawierzenie romansom może się skończyć katastrofą życiową.

„Pan Tadeusz” Adama Mickiewicza

Hrabia jest komiczny w swym naśladowaniu wzorów angielskich. Patrzenie na świat przez pryzmat lektury również zaburza mu widzenie świata i skłania do podejmowania błędnych decyzji. Chęć upodabniania własnego życia do modeli z romansów wplątuje go w zupełnie niepotrzebny konflikt z Soplicą zakończony zajazdem i interwencją Moskali.

Takie gatunki jak bajka, czy satyra mają pomóc czytelnikowi nabyć praktyczną życiową mądrość, która pozwoli rozsądnie, a zarazem dobrze postępować.

Bajki Krasickiego

„Kruk i lis”

Tło i miejsce wydarzenia zaledwie naszkicowane. Symbolika utworu konwencjonalna – lis to alegoryczne uosobienie chytrłości i podstęp, kruk – pazerności i łakomstwa. Zachwyt lisa nad krukiem jest tak przesadny, że automatycznie sygnalizuje podstęp. Należy mieć więcej dystansu wobec samego siebie, nie ulegać pochlebstwom, bo może się to źle dla nas zakończyć.

„Jagnię i wilcy”

Elementy pejzażu zredukowane do minimum – akcja rozgrywa się w lesie. Symbolika wprowadzona na zasadzie kontrastu – jagnię, alegoria niewinności i bezbronności zostaje przeciwstawione wilkom uosabiającym siłę i drapieżność. Morał – w świecie rządzi prawo silniejszego, słabego i bezbronnego nic nie jest w stanie ochronić.

„Ptaszki w klatce”

Miejsce wyraźnie zaznaczone, bo istotne dla zrozumienia bajki. Klatka jest alegorią państwa będącego pod jarzmem niewoli. Bohaterów różni wiek, zachowanie (stary czyżyk płacze, młody dziwi się), wcześniejsze doświadczenia (stary czyżyk urodził się na wolności, młody w niewoli). Młody nie tęskni za wolnością, gdyż jej nigdy nie znał. Morał nie zostaje sformułowany wprost. Sytuacja jest tak precyzyjnie nakreślona, iż jednoznacznie nasuwa wniosek: kto nigdy nie doświadczył wolności, ten nie będzie jej pragnął.

„Czapla, ryby i rak”

W bajce wyśmiana zostaje przebiegłość i skłonność do zdrady – nie na tych cechach polega życiowa mądrość, zdaje się mówić Krasicki. Kto jest przebiegły, może się zatracić tak w swej przebiegłości, że padnie ofiarą znacznie przebieglejszego. Mądrość zatem nie polega na zdradzie i kalkulacjach

Satyry Krasickiego

„Żona modna”

Krytyka cudzoziemszczyzny, bezkrytycznego, bezmyślnego naśladowania obcych wzorów. Krytyka zbytków, życia ponad stan, które w efekcie prowadzi do bankructwa oraz ciasnych horyzontów umysłowych – pazerny szlachcic, który żeni się tylko ze względu na wioski, jakie przysłała żona wniesie mu w posagu.

„Pijaństwo”

Napiętnowanie pijaństwa, które wyzwala w człowieku wady: kłótność, gadulstwo, awanturnictwo, megalomanię.

Krytyka postawy obywatelskiej polskiej szlachty, potrafiącej jedynie „przy butelce” opłakiwać narodowe klęski i składać patriotyczne deklaracje nie mające pokrycia w rzeczywistym postępowaniu.

MOTYW: PYCHA I POKORA

Jak rodzi się pycha?

Mały człowiek zaczyna marzyć o wielkości. Chce zasmakować choć odrobinę władzy, a potem ta odrobina przestaje wystarczać. Potrzebuje więcej i więcej. Pragnie sięgnąć nieba, gwiazd, wznieść się na szczyt kariery, zdobyć władzę.

Mitologia grecka-wielka księga ...pychy.

Hera -pyszniła się swoją urodą i pozycją, znosiła konkurencji-pozbywała się rywalek. Jej atrybutem był **paw-symbol pychy**.

Apollo - pysznił się swoją urodą i talentami. Nie dopuszczał, by ktoś mógł się okazać lepszym od niego.

Achilles - przekonany o swojej sile i talencie wojskowym, zarozumiały wojownik.

Niobe – królowa Teb, pyszniła się swoimi mądrymi i pięknymi dziećmi.

Narcyż – gdy ujrzał własne oblicze w wodzie, zakochał się sam w sobie.

Biblia

Ewa- może przez chęć dorównania Bogu sięgnęła po jabłko z drzewa wiadomości dobrego i złego.

Kain – pomimo lenistwa, przekonany o swej wartości-pracowitości, uczynności.

Syn marnotrawny – opuścił rodzinę, żeby żyć po swojemu. Spróbował-nie wyszło, więc po latach powrócił skruszony, pokorny.

Wieża Babel – symbol pychy, bałaganu, braku porozumienia, upadku człowieka, Boskiej potęgi marności ludzkich planów.

Księgi pokory

Księga Koheleta - zawiera wiele rozważań filozoficznych-zadaje pytania o sens ludzkiego życia. Marność wartości, którym hołduje człowiek, powinna zmusić go do pokory wobec tego, co przynosi los.

Księga Psalmów – pieśni skierowane do Boga- błagalne, dziękczynne, pochwalne, prorocze, pokutne.

Księga Hioba – księga dydaktyczna. Hiob był człowiekiem dobrym, sprawiedliwym, szlachetnym i pobożnym. Bóg poddał go próbie, by udowodnić szatanowi prawość Hioba.

Biblia - inni pokorni

Mojżesz – został wybrany przez Boga, który wyznaczył mu misję wyprowadzenia ludu izraelskiego z Egiptu do Ziemi Obiecanej. Otrzymał od Boga kamienne tablice zawierające przykazania dekalogu.

Noe – wyróżniony przez Boga jako jedyny i prawy pośród ludzi. W nagrodę za pokorę i szlachetność Bóg postanowił go ocalić od potopu.

Dawid – pokornie stanął do walki, bez zbroi z ogromnym wojownikiem Goliatem. Dzięki wierze i sprytowi zwyciężył.

Pycha i pokora w lekturach.

„Antygona” Sofokles

Kreon- pragnął być władcą praworządnym, surowym, twardym, nieugiętym, ale za nadto upierał się przy swoich racjach nie słuchając argumentów innych. Przez upór i pychę ofiarami tragedii stali się jego siostrzenica Antygona, syn Hajmon i żona Eurydyka.

Antygona-nieustępliwa, uparta, wyniosła, harda, zarozumiała, pyszna, zuchwała wobec króla .Upokarzała siostrę, odnosiła się do niej szyderczo, kpiąco, lekceważyła ją.

„Pan Tadeusz” Adam Mickiewicz

Od pychy do pokory-Z największego wśród szlachty zawadiaki i awanturnika Jacek Soplica przemienił się w pokornego, skromnego i szlachetnego księdza służącego ludziom i ojczyźnie. Ta metamorfoza jest przykładem ,że każdy może się zmienić. Błędy młodości odkupił poprzez służbę ojczyźnie

„Dziady cz.II” Adam Mickiewicz

Zamiast miłości - pycha

Uosobieniem pychy była Zosia. Wyśmiewała swoich adoratorów, uwodziła ich, a potem nie odwzajemniała uczuć żadnego z nich. Zmarła w wieku 19 lat, nie zaznajac miłości. Gdy jest duchem ,chciałaby kogoś pokochac, ale jest sama.

"Balladyna" Juliusz Słowacki

Tytułowa bohaterka tragedii dla zdobycia tronu posunęła się do mordu siostry. By utrzymać władzę, zabiła męża Kirkora, potem współnika Kostryna oraz wyrzekła się matki. Skazała siebie na karę śmierci. Z jej pychy wypływały ambicje, żądza władzy, posłuszeństwa, posłuchu poddanych, gotowość poświęcenia najbliższych, by osiągnąć swój cel.

"Krzyżacy" Henryk Sienkiewicz

Z miłości do córki Jurand ze Spychowa oddał się dobrowolnie w ręce Krzyżaków. Został przez nich oszukany, ośmieszony, upokorzony i okaleczony. Z groźnego, zaciekle walczącego z rycerzami zakonu i mszczącego się za śmierć żony rycerza zmienił się w pokornego, miłosiernego do bliźnich i nieprzyjaciół człowieka. Przebaczył Krzyżakowi odpowiedzialnemu za jego kalectwo i porwanie córki.

"Quo vadis" Henryk Sienkiewicz

Główni bohaterowie-Ligia i Marek Winicjusz-w chwili poznania się reprezentowali dwa światy: chrześcijański i pogański. Ich miłość pokonała przepaść dzieląca te dwa światy-Ligia nauczyła Marka kochać, być pokornym, dostrzegać innych ludzi. Mimo prześladowań chrześcijan zachowali godność-nawet w chwili śmierci byli pokorni wobec oprawcy Nerona i jego służalców.

"Latarnik" Henryk Sienkiewicz

Pokora wobec życia i natury.

Skawiński był bohaterem wyjątkowo doświadczonym przez los, ale i wyjątkowo pokornym. Pokochał przyrodę na wyspie i na lądzie, podglądał ją z latarni, w której pracował. Przyroda zaczęła zastępować mu życie z ludźmi. Czuł, że w nią wrasta, że jest jej częścią.

"Stary człowiek i morze" Ernest Hemingway

Ogromna pokora wobec całego świata.

W bohaterze była pokora wobec innych ludzi -chłopca, rybaków, wobec natury, życia, zrządeń losu. Santiago uważał, że człowiek musi być zawsze gotowy na niespodzianki, które przewiduje dla nas los.

MOTYW: SEN

Sen kojarzy się z odpoczynkiem, spokojem, pięknem, w niektórych sytuacjach z koszmarem, niepokojem, a nawet śmiercią. Sen rządzi się innymi prawami niż realne zdarzenia-we śnie nie ma reguł logiki, następstwa faktów, proporcji postaci i obiektów, chronologii; czas i przestrzeń rządzi się innymi prawami. Sen bywa traktowany w utworach literackich jako metafora śmierci, eufemizm mający oswoić śmierć, uczynić ją bardziej znajomą i mniej niebezpieczną.

Funkcje snu w lekturach

Odpoczynek po pracy i zabawie

W **"Panu Tadeuszu"** w domu Sopliców wszyscy kładą się wcześniej spać, by odpocząć po trudach przygotowań do łowów i wyspać się przed polowaniem.

Moment, w którym można kogoś zaskoczyć, dowód niewinności.

"Tristan i Izolda"- król Marek zaskoczył w lesie śpiących kochanków, ale nie skrzywdził ich.

Stan nieświadomości.

Tristan i Izolda, królewna Ariadna - mitologiczna bohaterka, którą porwał i porzucił śpiącą na plaży Tezeusz, a znalazł i pokochał bóg winorośli- Dionizos.

Zapowiedź przyszłych wydarzeń, proroctwo, wskazówka.

Sen przedstawiany bywał jako stan nieświadomości lub wzmożonej świadomości, dostępu do tajemnic, wiedzy, jakiej śpiący nie mógłby posiadać na jawie. Sny miewają niekiedy znaczenie prorocze, przepowiadają przyszłe wydarzenia.

Hekabe - żonie króla Priama śniło się, że rodzi płonąca żagiew, od której pali się całe miasto- Troja została zniszczona i spalona.

Biblia - we śnie Józef dostaje wskazówki od Boga co ma zrobić.

W **Starym Testamencie** sny faraona objaśniane przez Józefa, zapowiadały klęskę nieurodzaju-słynne lata tłuste i lata chude.

Objaśnianie rzeczywistości

Niekiedy sny, nie tylko prorocze, objaśniają rzeczywistość.

Tren XIX Jana Kochanowskiego – sen objaśnił poecie sens cierpienia, śmierci, odkrył nieznaną mu tajemnicę i spowodował przełom- w kryzysie i cierpieniu. Przyniósł ukojenie. Wraca wiara i harmonia zachwiana przez niewinną i zupełnie niespodziewaną śmierć ukochanego dziecka poety.

Sen - miejsce spotkania ze zmarłymi

Sen opisany w **tronie Kochanowskiego**, jest miejscem spotkania człowieka ze zmarłymi – córka i matka. W **balladzie „Romantyczność”** Adama Mickiewicza Karusię odwiedził zmarły kochanek.

Wspomnienie, ułuda i oaza marzeń.

W utworze Ernesta Hemingwaya **„Stary człowiek i morze”** sny Santiago przypominały ucieczkę od rzeczywistości, idyllę, były światem jego marzeń, konkurencyjną rzeczywistością, symbolizował jego pragnienia.

Sen - brat śmierci, śmierć - wieczny sen

Sen niekiedy nazywany jest bratem śmierci-bo człowiek śpiący przypomina nieco zmarłego. Tak nazwał sen np. Adam Mickiewicz w **„Panu Tadeuszu”**, w scenie , w której szlachta zasypia w Soplicowie.

Kochanowski we **frasce "Do snu"** traktował go jako nauczyciela śmierci, przygotowującego człowieka do zgonu, do rzeczy przyszłych. Sen jest wedle jego wyobrażeń, podobnie, jak śmierć, momentem uwolnienia duszy od ciała.

W dramacie „**Romeo i Julia**” sen Julii to zapowiedź jej śmierci.

Często symbolem śmierci jest - kosa, snu - skrzydła.

Sen – czas tajemniczych przemian

W **Księdze Rodzaju** – podczas głębokiego snu Adama Bóg stworzył Ewę.

Sen jako czas tajemniczych przemian utrwalałony został w komedii Williama Szekspira „**Sen nocy letniej**”

Przebudzenie ze snu często wiąże się z zakochaniem: w „**Balladynie**” Juliusza Słowackiego Goplana zakochała się w Grabcu.

Znany jest też motyw zakochania- śpiąca królewna i budzący ją rycerz.

Sen- miejsce spotkania ze zmorą

Leśmian - **ballada ludowa „Dusiolek”**. Ten szpetny stwór, mara dopada śpiących i dusi – spór o sensowność istnienia w świecie cierpienia, strachu, szpetoty.

Sen- symbol ułudy, destrukcyjnych marzeń, rojeń, granicy różnych światów.

Leśmian specjalizował się w stwarzaniu postaci jakby ze snu, z pogranicza światów. W wierszu „**Dziewczyna**” wymyśla ją dwunastu braci wierzących w sny oraz głosy.

Zbiorowy sen – letarg.

Zbiorowe wizje narodowe, przywidzenia, zbiorowy letarg – tak było z bohaterami „**Wesela**” Stanisława Wyspiańskiego

Rzeczywistość rządząca się innymi prawami

Jest wiele utworów przedstawiających rzeczywistość tak, jakby była snem - Brunon Schulz „**Sklepy cynamonowe**”. Typowe dla rzeczywistości snu: pomieszanie elementów fantastycznych z realistycznymi, magii z rzeczywistością, znanego z nieznanym, motyw labiryntu.